

—ske kvinner og menn!

Jeg har ofte hatt den glede å være her i Stavanger og talt spesielt til ungdommen på særskilt religiøse møter. Jeg er fullt opptatt på at det kan være dem som vil undre sig over, at jeg idag kommer for å holde et såkalt politisk foredrag. Det ligger for mig absolutt ingen motsigelse i dette. Jeg ser ikke det som to linjer, men jeg ser det som en linje som faller sammen. Som kristne har vi to fedreland. Vi har det som ligger over på den annen side, det som Frelsen selv har kalt «Min fars hus med de mange rum», og jeg vil ønske de håpe at der er mange også her i denne forsamling som har satt sitt livs kurs mot det fedreland. Men vi har også et jordisk fedreland som kaller på vår evne og vår kraft — et fedreland som vi kaller Norge, og hvor Gud har anvist enhver av oss sitt virkefelt etter de evner og situasjoner vi gjennom livet er kommet inn i. Dette fedreland det mener jeg sådan som situasjonen er blitt hos oss nu, det fedreland er i fare, og når fedrelandet kaller, da mener jeg at vi alle må se å finne vår plass der hvor vi etter vår overbevisning tror best å kunne gavne landet og folket vårt. Det mener jeg gjelder like fullt for kristne som for dem som kanskje ikke tør bruke det navn om sig selv. Derfor har det for mig iallfall så langt fra vårt noen motsigelse at det tvertom har vært mig til glede å kunne få lov til å være med — om det var mulig — å gjøre litt for mitt land. Jeg har da funnet at N. S. er den organisasjon — jeg kaller det med forsett ikke et politisk parti — det er den organisasjon hvor jeg tror at jeg best kan gavne mitt land. Jeg bebreider ingenlunde andre at de stiller sig inn i andre fylkinger så sant de mener å tjene landet. Der får enhver følge sin overbevisning, men for mig personlig byr N. S. de sikreste garantier for at kristendommen også i politikken blir vurdert som en grunnleggende og byggende makt, og jeg har funnet at i N. S.s program er der så mange punkter hvor en kristen kan ha anledning til å forsøke å praktisere sin kristendom i det almindelige dærlige sosiale

Nasjonal Samling

Kjeld Stubs foredrag i Stavanger 11 okt. 1933.

ter og dels i det enkelte menneskes sinn inntil stunden kommer da tidens fylde i den forstand er der og gnisten slår ut i en flamme — den nye tid er inne. En sådan ny tid, et nytt tidsskifte, var det da han kom til verden som vi ærer som vår herre og frelser. Det var en ny tid som blev av så stor betydning at endogså hele vår tidsregning daterer sig fra ham. Vi sier vi i år har 1933 etter Kristi fødsel. Ser vi på reformasjonen og de åndelige bevegelser som gikk forut og stod i forbindelse med den også på det kulturelle område, da ser vi noe lignende. Det var også en ny tid, et tidsskifte forberedt gjennom mange ting, men da stunden kom stod der en enslig mann i Tyskland — Luther — og sa: «Jeg kan ikke andet, her står jeg. Jeg er bundet av min samvittighet». Han tendte en baune, som har lyst over våre nordiske land, og sådan vil det være med ethvert nytt tidsskifte. Hvis en sådan ny åndsbevegelse kommer, da kan intet stanse den. Ingen ting. Den kan hindres, den kan motarbeides og den kan kanskje til en tid forsinkes, men så sant den er i pakt med sannheten kan den aldri stanses. Som en slik åndsbevegelse ser jeg for mig del og mange med mig N. S. og dens program. Vi som mener at N. S. er i pakt med sannheten, vi mener derfor også at den vil gå sin seirende gang gjennom vårt land. Om vi vil tenke litt på forholdene som de har utviklet sig her i vårt eget kjære fedreland, så tror jeg nok at de aller fleste vil være enig i, at de er ikke som de bør være og de er heller ikke som de kunde være. Om jeg bare vilde peke på det, som vi kunde kalle det sosiale område, motsetningen mellom arbeidere og kapitalister, som tilsmelatende ikke kan bringes til opphør, en motsetning som under de nuværende tilstander truer med å legge hele vårt nasjonale liv i grus. Der er en så men-

det økonomiske, som er det verste ved den tilstand. Det er det at folk vennes av med å arbeide. Ungdom som kommer der med arbeidslyst og to sterke hender kan ikke få noe å gjøre, og så blir de gående der nettop i den overgangsalder, hvor de skulde vennes til og hvor de gjerne vil få fast arbeid. Hvad det innebærer av fare for ethvert land, og hvad det innebærer av fare for vårt land, det kan enhver selv overbevise sig om ved å tenke tanken igjennem. Vårt landbruk gjennomgår en krise som truer med å ødelegge store deler av vårt bondelag, det som vi vel kunde kalle vår nasjonals rygggrad. Og når en enkelt bevegelse, der vil forsøke å råde bot på det, peker på noen hjelpemidler, så møtes man straks med: «Å nei hvad skal dere i Bygdefolkets Krisehjelp, en revolusjonsbevegelse som vi ikke kan befatte oss med.» Vår industri arbeider under slike forhold, at den lite utbytte kan gi både til arbeidsgiverne og arbeiderne, og enhver kan jo forstå hvor det virker lammende på arbeidslivet landet rundt. De stadige streiker, lockouter eller hvad man kaller det, usikkerhet, utrygghet som hviler over alt arbeid, og da samtidig det revolusjonære undergravningsarbeide til skade for samfundet som helhet såvel som for det enkelte menneske. Jeg peker videre på motstanden mot kristendommen og dens grunnsetninger. Jeg vet at jeg her i disse trakter taler til folk, som gjennom slektledd har satt kristendommen høit og som gjør det vel, flertallet, den dag i dag, og som derfor nettop her i dette punkt burde være på vakt mot all tidens vantro og gudløshet, hvilke navner de enn pynter sig med, og den almindelige politiske situasjon, en regjeringsform og et folkestyre som kanskje kunde passe på en tid, men som ikke lenger passer nu på den måte som det praktiseres.

fristne for å sette den sterkeste av alle makter inn også når det gjelder vårt fedreland. Og jeg tviler ikke på at der er mange i de forskjellige partier som har tenkt over dette, og som just derfor har stillet sig til tjeneste der hvor de finner sin plass. Vi vil forsøke i N. S. om det var mulig å skape et samlet Norge med så gode kår for alle som det var mulig med sosial og økonomisk rettferd. Det er N. S. mål. Selvfølgelig er det ingen lett oppgave, og det bør heller ikke være det. Vi må være opptatt på at vi har mange krefter imot oss sådan som vi kan se det i våre dager. Våre blade, våre dagblade, de er jo så å si alle mot N. S., og som jeg allerede har nevnt, enkelte beskylder oss for diktaturtendenser, andre beskylder oss for sosialisme. Det er ingen lett oppgave, mine tilhørere, men det er heller ikke meningen at det skal være det, og det er ikke N. S.s mening, at vi vil forsøke å få en hel masse mennesker med oss som kanskje ikke vet hvad de gjør. Men vi vil forsøke å reise en bevegelse i norske menn og kvinners sind, som skal kunne føres frem mot en nasjonal samling. Det er derfor heller ikke vår tanke at vi ved dette valg skulde opnå så særdeles meget, men bevegelsen er reist, og vi er klar over, at skal den nå videre fremover så må den bli en reising fra folket selv som bryter frem i bevisstheden om at vårt land står over alle partier. Vi må skape en folkereising. Derfor sa jeg også i begynnelsen av min tale idag, at jeg kaller med forsett ikke N. S. et politisk parti, men jeg kaller det en reising, en ny åndsbevegelse, — ikke bare fordi det er en politisk bevegelse hvor vi vil ha noe nytt, men også først og fremst fordi, at vi gjerne vil være en bevegelse, som bygger på religion og kristendom og som anerkjenner det som den aller største makt, hvad

spesielt bønder, småbrukere og fiskere. Et effektivt tiltak for å minske og om mulig å bli kvitt arbeidsløsheten med størst mulig algang for private tiltak. En nasjonal flerårig plan, — og det er vel ikke tvil om, mine tilhørere, at vårt land kunde by ganske andre vilkår enn vi har i dag om mulighetene blev utnyttet med god vilje, gjennomføre en rettferdig samfundsekonomisk lovgivning over alle særinteresser. Klassekampen og den sociale ufred må overvinnes. Fagforeningstrykningen og revolusjonspolitikken må motarbeides. Arbeidsgivere og lønsmottagere skal enes i samarbeide om sin nærings trivsel osv. Ungdommen skal ha jevn gode utgangsvilkår så langt råd er. En mer effektiv skoleutdannelse på kortere tid og med mer tanke på karakterdannelsen og det praktiske liv.

«Norge var et rike. Det skal bli et folk. Trønder stod mot Vikværing, Agdeværing mot Hordalending, Hålogalending mot Sognel.

Alle skal være ett herefter, og alle skal vite med sig selv og skjønne at de er ett.» Det er Ibsens ord i «Kongsemnene» som der legges Håkon konge i mund og blir hans store kongstanke. Jeg leste disse ord første gang som skolegutt, og de har fulgt mig siden, og de kom opp som et friskt minne hos mig nettop i denne tid. Er det ikke det vi har arbeidet på gjennom år, gjennom århundreder? Under tiden kan det synes som om kongstanken er ført frem et stykke iallfall på veien til seier, og så er det kommet forhold som har kastet det hele overende. I 1905 så det ut iallfall i noen måneder som om det norske folk var blitt ett enig folk, men, mine tilhørere, hvor er vi idag. Det er denne kongstanke som N. S. vil søke å gjøre til virkelighet og omsette i praktiske tiltak i vårt så sørgelig enlittede fedreland. Norsk poli-

blant de unge. Jeg sa, ikke minst har en slik bevegelse grepet de unge, som mer og mer finner sin naturlige plass i våre rekker. Med et sundt instinkt har norsk ungdom følt at her er en bevegelse som står i pakt med fremtiden, og som på et fast grunnlag gir plass for den enkeltes evne, vilje og arbeidstrang. Lenge nok har ungdommen lyttet til andre roster og kommet inn under en åndsfattig, materialistisk og gudløs tidsånd. La oss bare tenke på vårt Studentersamfund og de mange, mange andre foretelser vi har sett i den senere tid. Ungdommen har et sundt instinkt, og derfor hører vi nu fra skolene og rundt omkring, at ungdommen vil ha noe nytt og fastere å bygge på, og der er store flokker av ungdom som også der ser kristendommen som den reddende makt. Jeg tilrår norsk ungdom idag: Kast dette trællek av.

«Kast trællek!

Den nye tid er inne!

Fribåren ungdom tar sin egen vei.

Her intet er å tape, alt å vinne.

Til frihet fødes vi, til trældom ei!»

Om hjemmene, særlig også de kristne hjem, de mener jeg skulde i denne nye bevegelse, i denne nye reising kunne finne en naturlig tilknytning for sine store oppgaver likeoverfor den opvoksende slekt. Og kvinnene som på så mange områder kan utrette det som vi menn ikke kan, har, synes det mig, i N. S.s program det rikeste felt for sine særlige evner og anlegg og for den virketrang og arbeidslyst som med rette har stillet norske kvinner i første rekke, når det gjelder sosialt arbeid i verden. Og arbeiderne — ja vi bruker jo det uttrykket, men arbeidere er vi vel alle, så sant vi har noe å ta oss til, enten det er håndens eller åndens arbeid, og det er like viktig, og like stort begge deler — arbeiderne burde i N. S., synes det mig, se sin beste venn. Vi er fiender av en bolsjevistisk revolusjon og en bolsjevistisk samfundorden,

106944

grunn. Jeg kan her henvise til vårt valgprogramms innledning, om jeg skulde kalle det så, til det at N. S. vil støtte de stortingskandidater, egne og andre partiers, som på forhånd binder sig til å danne en nasjonal blokk i stortinget, bygget på et nasjonalt samfunnsmessig og kristelig livssyn. Målet er å danne en sterk og stabil regjering uavhengig av den vanlige partipolitikk. N. S. tilsikter intet diktatur. Jeg sier det med en gang fordi at det er jo rettet den beskyldning mot oss både fra det ene og annet hold. N. S. har ikke på sitt program noe som sier at vi ønsker et diktatur, men vi ønsker tvertimot å forhindre et farlig diktatur som kan true vårt fedreland fra en annen kant. Det er forresten ganske merkelig, fra enkelte hold blir vi beskyldt for å ville ha diktatur, fra andre hold blir vi beskyldt for å være så sosialistiske, at vi er tilvenstre for venstre. Jeg vet ikke, mine tilhørere, om vi av det kunde ha lov til å slutte at vi holder den gyldne middelvei. Det som vi vil, det er å forsøke ved en fast regjering å imøtekomme de krav som sagtens også det hele befolkningsslag har rett til å stille til sitt fedreland. De fleste av oss tør visstnok være enig i, at vi befinner oss for tiden i en krise, kanskje jeg heller skulde si krisetider, både ute i verden i almindelighet og her hjemme i vårt eget fedreland. Både politisk, sosialt og religiøst er der gjæringer og tildels temmelig store omveltninger på alle kanter. En åndelig bevegelse, mine tilhørere, med nye tanker og opgaver, den kommer ikke uformidlet og tilfeldig, men den fødes ut av tidsforholdene, og den går sin gang med en naturligvis tvingende makt. Også på dette område kan vi bruke uttrykket «tidens fylde». Når en sådan ny tid begynner å komme, og der er meget som taler for at vi står nettopp nu oppe i et tidsskifte, så er det naturligvis ingen som kan si akkurat presis, at nu begynner en ny tid. En ny tid som bryter seg frem har sin nødvendige forberedelse dels i yttre begivenhe-

verelsen i det hele er blitt talt forandret. Tillempeing av en rekke store ideer, opdagelser og oppfinnelser har omkalfatret de forhold hvorunder menneskenes liv utfolder sig på jorden. Derfor mener jeg at jeg har rett å si, at det er et tidsskifte vi står foran. De gamle former, institusjoner og samfunnsprinsipper, de tilfredsstillende ikke lenger kravet og behovet på alle hold. De holder ikke lenger mål likeoverfor den nye tid som er i frembrudd, og derfor mener jeg at det må tas opp til revisjon hvad der kan gjøres i den retning. Et slikt tidsskifte — om jeg har rett til å kalle det så — det går selvfølgelig ikke sporløst hen over det som vi kunde kalle verdens anslitt. Overgangstiden må nødvendigvis bli en kamptid med krises og brytninger og sosiale omformninger på forskjellige måter. Jeg tør tro det, at mange her i denne sal også ser med engstelse, ja mangen gang med forferdelse på den revolusjonsbevegelse som brer sig mer og mer også her i vårt land. Den som har satt som sitt mål, ikke bare å omforme forholdene på fredelig vis, men helst å kunne omstøte det hele hvordan det nu enn skal kunne gå for sig, en revolusjonsbevegelse som har støtte utenfra ikke minst fra det land — som vi sikkert ingen av oss ønsker at Norge skulde komme til å ligne når det gjelder de sociale forhold — Russland. Ser vi på situasjonen sådan som den er i vårt land, nevner jeg videre den offentlige gjeldsbyrde såvel statens som kommunenes. Den har øket katastrofalt i de senere år. Da vi stod i verdenskrigen hadde vårt land gode år. Der blev tjent meget, der blev lagt op meget, men det er alt sammen ødet igjen, hvem der nu enn har skylden for det. Og jeg peker på arbeidsløsheten i vårt land. Det er et fordelig tall, når jeg nevner 150.000 arbeidsløse. Et fordelig tall, det vil altså si mennesker som den offentlige forskning må ta sig av, og dog mener jeg det er ikke det pekuniære,

regjeringer og de skiftende kombinasjoner. Stortinget gir menneskene en utrygghet som gjør at ingen riktig vet hvad de bor. En politikk på lang sikt, som man kaller det, den er ute lukket simpelthen fordi regjeringen aldri vet hvor lenge den skal få lov til å bli sittende. Den er helt og holdent i mer eller mindre partikoalisasjons hender. Man holder det gående, det er iallfall mitt inntrykk, gjennom en valgperiode, fra valgår til valgår, og så får man se tiden an. Hvis det svinger da svinger også retningen, og slik går det fremover, en usikkerhet og planløshet som norske kvinner og menn må se i øinene og reise sig mot. Selvfølgelig vil endel av alle disse vanskeligheter skyldes den almindelige verdens-situasjon og kan kun bøtes ved internasjonale forholdsregler. Men der er meget, og der er så uendelig meget som kunde løses ved godvilje og samarbeide her i vårt eget land av det norske folk selv. Det er sørgelig mangen gang å kunne konstatere at våre politikere og våre politiske partier synes å mangle syn på det nye som arbeider sig frem. De synes der ikke å ha den rette evne til å behandle de foreliggende problemer ut fra sunde og virkelige nasjonale synspunkter. Man får inntrykk av at man på denne måte lar det skure, så blir det vel en råderter som partisammenslutningene skifter. Det er her, mine tilhørere, at jeg mener vi har en tilknytning for å kunne reise en ny folkebevegelse. Vi har kalt den NASJONAL SAMLING, for dermed å betegne hvad vi mener er det beste og vesentlige, at nasjonen samler sin kraft til felles arbeide. I virkeligheten synes det mig derfor som om det norske folk idag står på en skillevei. Skal vi så rolig se på at vårt land glir lenger og lenger ned og at vanskelighetene og flokene stadig blir større? Er det ikke så at tiden kaller på alle nasjonalt-byggende krefter i vårt folk, alle som vil være positivt innstillet likeoverfor tilværelsen, — kaller også på alle

vil redde sin eksistens i disse forunderlige brytningstider, må vende tilbake til det som er folkets egen kjerne, nasjonaliteten, og må vende tilbake til sin Gud. Jeg har av og til fått spørsmål fra mine venner hvordan jeg, som kristen, kan slutte mig til en sådan ny og ukjent bevegelse. Jeg har derfor bare måttet svare det, at for mig står det så, at nettopp som kristen må jeg se, som jeg allerede nevnte, å finne min plass der hvor jeg tror jeg kan gavne mitt land. Og det er så langt fra at N. S.s program skulde være i strid med kristendommen, at det synes mig tvertimot å være så, at det som kristendommen setter som det høieste, brorskapsfølelsen, freden, det er noe vi kan være med på å forsøke å realisere innen vår bevegelse. Derfor er det at jeg har lov til, mener jeg, å si at det er en folkereisning på kristelig grunn såvisst som jeg også vet etter personlig samtale, at det er vår fører, major Quislings innerligste ønske at det så må være. En kristelig livsanskuelse oyerensstemmende med tidens behov med hensyn til den politiske orientering, det er det N. S. gjerne vil være. Derfor har den også forsøkt på de forskjellige områder å stille frem som noe vi ønsker å nå frem til de krav som De vil finne i vårt program, og som jeg ikke her skal treffe forsamlingen med å lese op på ny. Jeg tør vel forutsette at de er såvidt tilstrekkelig kjent. Dog må jeg få lov til bare å nevne noen enkelte punkter fra disse forskjellige paragrafer: Lov og rett skal håndheves uavkortet. Størst mulig næringsfrihet. Størst mulig frihet for den enkeltes tiltak og utførelse og med hel og ubetinget beskyttelse av frihet til å arbeide, til å gi arbeide og ta arbeide. Arbeidsgivernes og lønsmottagernes rettigheter og plikter mot hinannen skal lovfestes ved en arbeids lov. Man skal søke å gjennomføre en planmessig finansiering av de økonomiske og finansielle forhold, gjeldsforholdene osv. Det står også nevnt

get uklarhet og f. len. Noen ikke, andre kan ikke gripe aktivt og målbevisst inn i disse flokede forhold, og de gamle partigrænser de synes ikke lenger å tilfredsstillende. Der er mange, mange fler enn kanskje folk tror som ikke lenger synes de passer i de gamle partier, og ser sig om etter noe nytt, og i stor utstrekning er det tilfelle med ungdommen, både med den ungdom som idag er stemmeberettiget og den som blir det om 3 år. Alt dette mener jeg den usikre politikk uten noe bestemt mål og det revolusjonære undergravningsarbeide har bragt oss op i den krise som truer med å få skjebnesvangre følger for folkets fremtid. Som et friskt vær kommer her N. S. for å kalle på alle gode krefter til samling og målbevisst handling for å søke å bygge et samfund med arbeidsfred og rettferd til alle sider. Derfor er det at vi krever det, som jeg nevnte, en sterk regjering, som ikke svinger for alle parlamentarismens skiftende vindere. Derfor er det at vi har satt de 3 ord som allerede er nevnt av dr. Næs: Orden, Rettferd, Fred, som et kort resume av det som vi vil stille som vårt program. Det som står som motto over den bevegelse som nu setter sindene i brand rundt om i Norges land og som også jeg og mange med mig med begeistring har sluttet oss til. Jeg har ikke sluttet mig til denne bevegelse fordi den er ny, men fordi jeg synes den er god og fordi den nettopp der, efter mitt skjønn, byr de beste betingelser for å skaffe et landsstyre som med full anseelse og vurdering av kristendommen, som jeg nevnte, som den byggende og bærende makt i samfundet, vil søke å gi oss et samfund med best mulige kår for alle og reaksjon mot alt det vanstall som vi ser omkring oss, reaksjon mot de nedbrytende krefter, enten vi kaller dem politisk-revolusjonære eller vi kaller dem de antikristelige nedbrytende krefter. Den er i full gang og den tender rundt omkring, ikke minst

det var mang, å lære dem item ti' å bli frie menn og kvinner i et fritt fedreland med så gode kår som det er mulig å legge til rette for vårt folk, men uavhengig av fremmede fiendtlige krefters lamdende innflydelse. Arbeidsløsheten skulde, mener jeg, da forsvinne litt efter litt. Når alle krefter arbeider sammen. Så karrig er dog ikke vårt land. Lover som sikrer arbeidsfred, garantier som sikrer mot overgrep både av arbeidsmottagere og arbeidsgivere det tiltrenges, og det er det N. S. vil forsøke å gjøre hvad de kan for å få, om de får anledning til det.

«Norge var ett rike. Det skal bli ett folk. Alle skal være ett herefter, og alle skal vite og skjønnere at de er ett.» Det er kongstanken. La oss søke å bære den videre frem, og jeg for min del vil si: La oss bære den videre frem under Olafs gamle korsmerke, frem gjennom kamp til seier.

«Hold veien fri for dem som kommer. La intet stanse på vår seiersgang. Før vi får se den nye fremtids sommer, en frihet stråle over sjø og vann. La fare splid og egen usle vinning, vi samles enig, Norge er vår mor. Skal seierskransen gi en såret tinning, vi ofrer glad, vi vet vår lønn er stor. Til kamp for brød, til kamp for rett og frihet. Korsmerket vier oss til mandig død. Vi frykter ei, vi eier troens visshet. Det Nye Norge er vårt fremtids håp.»

Mine tilhørere. Valgdagen den 16. oktober vil for N. S. være det første skritt på veien frem til seier, seier ikke først og fremst for et parti, men seier for et fritt Norge.

Rogaland's Trykkeri, Stavanger,